

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

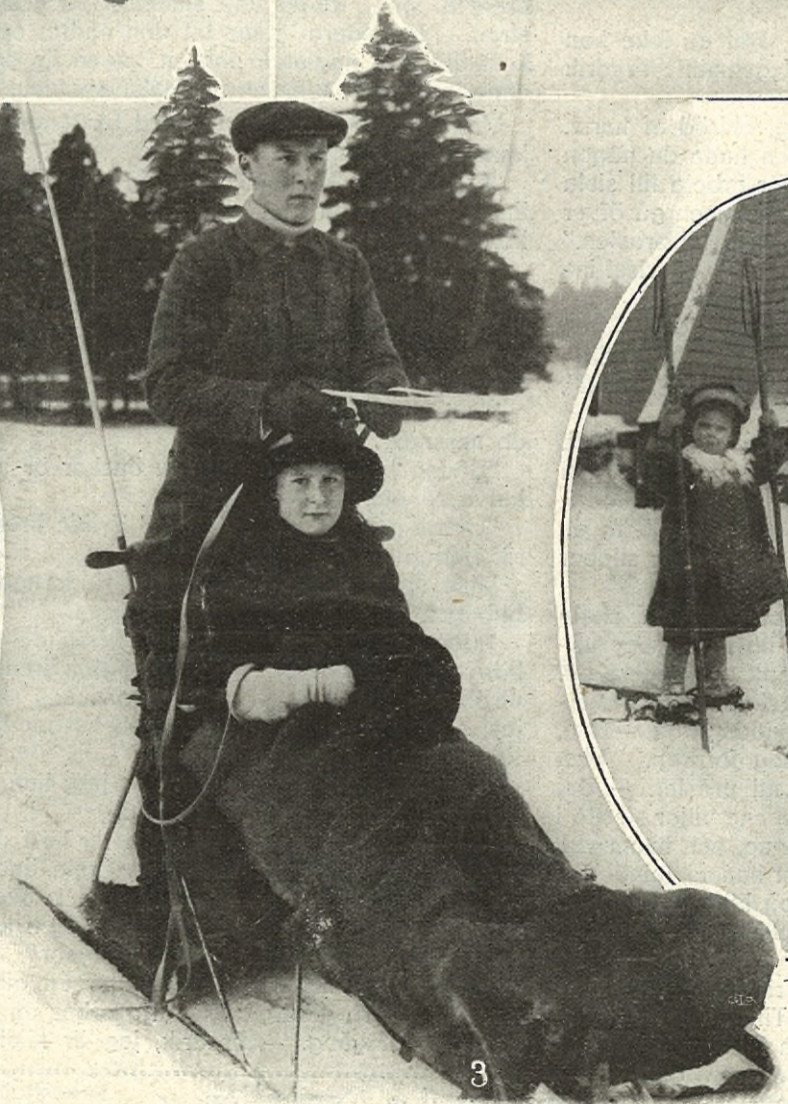
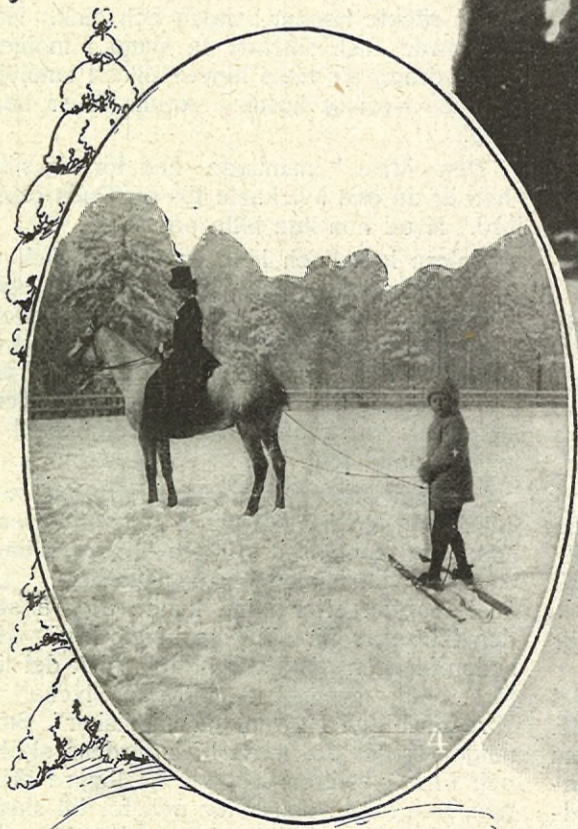
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 14 FEBRUARI 1915.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.

BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

• I BORES HVITA RIKE •

Hoffotograf W. Lamm foto.

uttalat sin egen åsikt, något som eljes ansetts vara uteslutande privilegium för församlingens bepröfvade förtroendemän, kyrkovärdarna och nämndemännen. Men hur han förändrades i annat, i trofastheten mot lilla Mina var han sig lika i alla skiften.

Nu var väl Mina nöjd? Nej, alldeles icke. Hon var äregirig, ej för sin utan för den älskades räkning. Hon ville hafva hans värde fullkomligt erkändt, hon ville visa, att om han än gifvit sitt hjärta åt en torpardotter, han likväl kunnat göra ett ståndsenligt parti såsom andra bondsöner. Kanhända eggade henne härtill äfven de förstulna smålöjen och uppenbara stickord, som gällde Fredriks vana att nästan uteslutande dansa och sysesätta sig med Mina, som om inga andra flickor funnits till i världen. Alltnog: en dag föreställde hon allvarligt sin intet ondt anande käraste, hvilken smälek han drog öfver dem båda genom sin alltför exklusiva uppmärksamhet mot henne själf, huru sådant stred mot sällskapslivets enklaste fordringar; huru en karl måste vara belevvad och artig mot alla fruntimmer, samt mycket mer, som hennes kvicka hufvud och rörliga tunga kunde anföra. Fredrik åhörde henne tämligen motvillig och invände:

"Jag bryr mig alls icke om de andra, bara om dig, lilla Mina." Men det hjälpte icke. Hon slösade all sin vältalighet på honom, tills hon fått hans löfte att uppträda såsom en riktig "kavaljer", hvilken delade sin uppmärksamhet mellan samliga damer, lilla Minas rätt naturligtvis oförkränt.

"Då skall jag hafva en kyss af dig, om jag lofvar det," sade Fredrik listigt. Man kan märka, att han vuxit till i dristighet och lefnadsvett under det år som gått. Mina gaf honom ett lätt slag på armen och såg mycket stött ut, ehuru det finnes anledning att antaga, att villkoret senare medgafs och uppfylldes.

Hvad Mina sedan var stolt och glad, när hon på kyrkvallen såg Fredrik ogeneradt språka med bygdens lärnor och på gillen föra än den ena än den andra i dansen, och hon vardt ej mindre stolt, när hon såg huru gärna flickorna följde den ståtliga bondesonen med de milda bruna ögonen och den ypperliga halvgården. Till och med långa Elin, kyrkvärdens dotter, upptog med största välbehag hans små uppmärksamheter, och därmed var Fredriks anseende stadgadt: han var ju det bästa partiet i socknen.

Stackars Mina! Hennes stolta glädje skulle snart vändas i förödmjukelse och sorg. Hennes äregirighet kunde ej undgå sitt straff, och den djärfva, som lekt med elden, måste bränna sig därpå.

Det var icke Fredrik, som beredde henne skammen och sorgen; hon behöfde ej alls vara svartsjuk, i grunden brydde han sig ej om någon annan än sin lilla Mina. Det var något annat, som sårade hennes ömma hjärta så djupt: människornas onda tungor. "Det var både synd och skam," sade man, och goda vänner lagade att Mina fick vefa det — "det var både synd och skam att en så vacker och duktig karl, som Fredrik i Öreby, hvilken var bondson och ägde halft hemman frälse, skulle förnedra sig till gifte med en knektdotter, som blott ägde sitt frinda ansikte och kläderna på kroppen. Nog kunde också hvar och en se, hur han på senare tider blifvit led vid henne och vändt sinnet till Elin i Dalby, men Mina höll förstås med all makt fast den stackars karlen, som icke kunde blifva henne kvitt."

Dagmar Weidenhielm.

HISTORIEN BEVARAR MINNET AF mången svensk hoffrökens älskliga och intagande väsen, minnet af den tjusning hon utöfvat på sin omgivning, af den nära vänskap, hvar-

med hon stundom varit förenad med den fursinna, hvars hof hon tillhört. Om kammarfröken Dagmar Weidenhielm, som nu i dagarna så hastigt aflidit, kan sägas, att hon under sin 20-åriga tjänstgöring som hoffröken först hos nuvarande drottningen, sedan hos kronprinsessan, upprätthöll de bästa traditionerna från gångna tiders svenska hof. Hon var en ovanligt mjuk och älsklig personlighet, hela hennes glädje låg i att kunna vara något för andra. Dessutom var hon mångsidigt begåfvad, ovanligt språkkunnig, musikalisk och ägde en humoristisk uppfattning. De som kände henne närmare ha i henne förlorat en ovanligt trofast vän, och hos alla, med hvilka hon kommit i beröring, har hon lämnas det solljusaste minne. Det är ej endast i Sverige hon blir saknad, utan jämväl i utlandet, särskildt Danmark, där hon tillbragte ett par år i sin ungdom och hade förvärfvat sig många vänner. Då hon i fjol lämnade sin tjänst som hoffröken för att skapa sig ett litet eget hem i Stockholm, var hon i egenskap af vän alljämt fäst vid kronprinsens familj. Hennes afsikt hade varit att vistas utomlands till dess hon i höst skulle ha ordnat sitt hem, men då dessa planer stäcktes genom kriget, beslöt hon att i Falun genomgå en sjukvårdskurs.

Hon hade varit i arbetet i fjorton dagar, då febersymptom inställde sig, utan att man dock i början satte dem i samband med det lilla obetydliga sår i fingret, som hon ådragit sig. Febern steg emellertid allt mer, och hjärtat visade sig icke äga kraft att stå emot. Hennes korta sjukdom var utan plågor, och hon var vid full sans in i det sista, klart medveten om sitt öde, i hvilket hon fogade sig lugnt och undergifvet. Vid sin sjukbädd hade hon hos sig sin enda syster, generalskan Rosenblad, statsfru hos drottningen, som sedan jämte sin make förde den aflidnas stoff till Stockholm, där hon jordfästes förliden måndag i Jakobs kyrka i närvaro af flere medlemmar af den kungl. familjen. Hågkomsten af hennes skära, finskurna bild skall sent förblekna.

Frid öfver hennes minne!

Så ordades och dömdes det i socknen, helst inom dess kvinnliga umgängesvärld. Mina gick vid sina sysslor med sargadt hjärta och tårfulla ögon utan ro och fröst, och vännerna drogo försorg att hjärtetsåren ej hunno att läkas.

Minas lynne var dock alltför spänstigt och beslutsamt för att overksamt fördraga denna beständiga oro. Hellre ett dödande slag än denna långsamma pina af giffiga knappålstygn. Så fattade hon ett beslut.

En söndag hade hon varit i kyrkan och Fredrik följde henne på hemvägen. Nu var det han, som underhöll samtalet, medan Mina gick tyst och sluten. Men plötsligen stannade hon, pressade handen mot sitt klappande hjärta och sade:

"Fredrik, det är så godt att säga det strax; det måste ändå fram. Från i dag är det slut oss emellan."

Det var det lustigaste skämt han hörd. Den Mina, hvilka idéer hon har i sitt lilla hufvud! Slut emellan dem, som voro uppfödelsebarn och hade hållit af hvarandra sedan de voro alnshöga. Han skrattade riktigt godt. Men Mina skrattade ej.

"Det måste blifva slut. Jag står icke ut längre."

Fredrik blef en smula blek och hans ton var så osäker, då han sporde:

"Håller du då icke af mig som förr, Mina?"

Stackars Mina! Hvad hon grät vid denna fråga. Ändligen samlade hon sig lifet.

"Det är icke det, som skiljer oss. Ack, jag håller af dig tusen gånger mera än förr. Men folkets prat är det, du har nog hört, hvad det gäller. De säga, att jag håller fast dig som en fånge, och att det är synd och skam, att du, en rik bonde, tänker gifva dig med en torparflicka, som ingenting äger."

"Låt du folket prata," genmålde Fredrik i den gamla trygga tonen. "Du är och blir i alla fall min egen Mina. Tomt snack är värdt hvarken hej eller ack!"

"Nej, Fredrik, med ordspråk afgör du icke den här saken. Ser du, det är icke folkets prat i sig själf, som bestämt mig att säga din kärlek farväl, det är, att det ligger sanning i det man säger, som bestämt mig. Jag är för fattig för dig och du för rik för mig."

"Hvem bryr sig om pengarna och gårdens?" utbrast Fredrik förtretad. "Du vet alltför väl, att om jag är en karl och icke en dåre, så har du gjort mig därtill, och i dina flinka händer och ditt kvicka hufvud har du mer än ett halft mantals egendom, och i ditt goda hjärta mer än ett helt."

"Så säger du nu, och jag vet, att du menar det också. Men den dag kunde komma, då allt som du nu skaffar hos mig är bortå: ungdom, krafter, hälsa och lefnadsmod — och då kunde jag blifva dig en börda, kunde du börja tänka inom dig själf: hvarför tog jag mig icke en rik hustru, då hade jag åtminstone haft pengarna kvar, och folk skulle göra sitt till att rofästa den tanken hos dig. Hur djupt du än sökte gömma den, skulle jag dock upptäcka den — kärlek och stolthet äro så skarpsynta, Fredrik — och sedan vore jag olycklig för hela lifvet. Säg icke nej. Jag känner människorna bättre än du; och dessa sista tider har jag lärt mig förstå, hvad som allena är af värde på jorden, och det är pengar. Du är rik och jag är fattig — därför måste det blifva slut emellan oss. Lika barn leka bäst; då har den ena intet att förebrå den andra."

"Mina, det kan aldrig vara ditt allvar, hvad du nu säger. Du är förtretad; du är ledsen; du måste lugna dig. Tag dig belänkelid!"

Läkemiskt tvåf
fa Edra bal och
supédräkter hos
os och Ni blir
beläfen

Örgryte Kemiska
Tvåf- och färgeri Aktiebolag Göteborg

KLIPPAN
Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople-
och Tryckpapper
samt kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

Den hvita grushögen.

Ett ögonvittnes skildring från jordbävningen i Italien.

Bref till Idun från en i Rom bosatt svenska.

TT HEMSOKELSENS AR AR I sanning 1915. Afven i de länder, där kriget ej rasar och folken, förskonade från dess fador, högt förklara sig ämna bibehålla neutraliteten till det sista, kännes dock på hundra sätt krigets verkningar särskildt i ekonomiskt hänseende. Italien led, som Sverige lider, af världskriget. Kom så den ödeläggande jordbävningen, som i intensitet synes ha varit ännu förfärligare än den i Messina. Ingen som ej sett det med egna ögon kan göra sig en föreställning om, hur Avezzano såg ut efter jordbävningen. Avezzano var den största staden af de många som förstörts; hade 15 tusen invånare, tre banker, en park, ett museum, ett gammalt "castello", som tillhört de välkända ätterna Orsini-Colonna; en villa, som tillhörde hertig Torloina, hvilken rår om större delen af jorden i och omkring Avezzano — allt, gammalt och välbyggt lika väl som nytt och illa konstrueradt, är lagdt i en hvit grushög. Att igenkänna den lilla täcka, långsträckt staden med sin härliga bakgrund af Abruzzerbergen, som jag hade sett för två år sedan, var en uppgift, som öfvergick min inbillningskraft. Hvad mitt öga såg var närmast att likna vid ett jätteupplag för kalk, murbruk och skräp, ur hvilket stack upp en vägg ännu behängd med tafior, eller sönderbrutna delar af möbler.

Att castello Orsini föll samman och blott en del af dess massiva, runda torn står kvar visar våldsamheten af jordbävningen. Dock har olyckans vidd blifvit sådan den blef genom den lättvindighet med hvilken senare tidens hus uppförts. De voro ej ens af brändt tegel, utan af lös sten, sammanfogad med murbruk. De ha fallit som korhus falla; ej solida nog att motså jordbävningen, men ödeläggande lif under sin kalkmassa.

Denna hemska olycka, som drabbat Italien så snart efter förödelsen af Messina, bevisar att man måste taga jordbävningar såsom regelbundet återkommande företeelser här som i Japan eller på Filippinerna. Men detta har man ej gjort. Nu, när man så bittert känt frånvaron af en organisation, som hastigt kan lämna hjälp, börjar man tala om att ha

en ständigt stående kommitté, som jämt har redo det, som behöfs vid jordbävning, öfversvämning och sådant. Huru många flere skulle ej ha kunnat räddas, om hjälpen varit mera snar! Därtill borde ett helt annat byggnadssätt tillämpas. I Japan byggas låga trähus just emedan de äro mera lämpliga för dessa trakter, där jordbävningar äro ofta förekommande. Avezzano var ett exempel på hur det icke bör byggas i dessa trakter.

Redan två dagar efter katastrofen var jag på platsen — Avezzano — i sällskap med två sjuksköterskor och en dam ur den högre societeten. Utan att förtröttas stodo läkare,

Boyscouter röjande i ruinerna.

Röda-kors-vårdare hela dagen och gäfvode första förbanden åt de framgrädda, som soldaterna buro till dem på bårar. Den dagen var blott ett fält redo — den militära sjukvården i fält och dess läkare — och ibland stodo fyra, fem bårar därutänför väntande sin tur att få komma in. Där lågo dessa olyckliga, alla med blånader och kontusioner, som vanställde deras ansikten, och de flesta krossade af tyngden af kalk och stenmassor. Det syntes inga stora, svåra sår i allmänhet; ett öppet kindben var det svåraste jag såg den dagen. Hvad jag fann mest anmärkningsvärdt var det dystra uttrycket i deras ögon: glädjen att ha en hög himmel öfver sina hufvuden, ren luft att andas och människors omvårdnad synes ej ha hun-

nit deras medvetande ännu. Var det minnet af de förfärliga fyrtioåttio timmar de genomlevat, som ännu öfverskyggade dem? Sökte sig deras tankar till de kära under ruinerna; hade de en klar föreställning om hur fruktansvärd katastrofen hade varit? De flesta voro medvetna, kunde blicka omkring sig, kunde tala. Men blicken i deras ögon hade slocknat; det var en likgiltighet inför ödet, som gjorde mera ondt att åse än de mest passionerade ubrott af sorg eller glädje. De voro andligt och leklamligt afdomnade. När detta var fallet redan den andra dagen, hur skulle det då ej vara med dem, som framtogos den femte, den sjunde, ja, nionde dagen! Men efter som dagarna förflöto blef antalet lefvande allt mindre och de döda allt flere. På fältet, vid sidan af ruinerna, öfverallt såg man döda kroppar, som pietetsfullt insvepts i något omhölje. Stanken af kroppar i upplösningstillstånd har varit olidlig; soldaterna, som sysslat med framgrävningen, ha alla måst ha bomull doppad i kamfer under näsan för att kunna fortsätta sitt arbete.

De mest underbara fall af räddning omtalas. En kvinna, som var i grossess, framfödde sitt barn under ruinerna; med största svårighet löste hon ett band, som sammanhöll hennes hår, och med detta förband hon nafvelsträngen. Sextio timmar väntade hon och detta nyfödda barn innan räddningen kom. Nu äro de båda välbeställda på en klinik här i Rom och modern kan själf amma sitt barn! Detta är väl härdig ras om något!

Två små bröder blefvo funna i en håla, som ruinerna bildat, och öppningen var så liten, att en soldat ej kunde nedtränga däri; ett rep sänktes ner och den äldre gossen, tio år, blef ombedd att hissa sig själf upp. "Nej, jag lämnar inte lillebror", svarade den lille hjälten. "Lillebror" var antagligen utmattad och han hade endera ej krafter eller förstånd att binda repet om denne först och sedan hjälpa sig själf. De måste båda vänta till dess med stor fara för nya ras ett större hål kunde göras.

En annan nioåring var med hela sin familj och en gris innesluten under ruinerna. Fyra af familjen voro döda, han berättade, att gri-

Hufvudgatan i staden Avezzano efter jordbävningen. Samliga fotografier tagna af major Giulio Castelli.

Staden Civita d'Antino före jordbävningen.

sen hade angripit honom flera gånger och han hade måst jaga denne på flykten — i det lilla utrymme som fanns — med att slå med en sten på trynet.

Flera hade lyckats att rädda sig själva och taga sig fram ur ruinerna, och visade de sår och rispor på hufvud, händer och armar, som detta arbete hade gifvit dem.

Det som nu vållar tårar och förtviflan utan all ända är att föräldrar och barn, makar, syskon ha skilts åt och ännu sväva i okunnet om de sinas öde. Det kommer att taga tid, innan allt detta kan klaras upp, men regeringen har nu tillsatt en kommitté, som skall arbeta uteslutande för syftet att återföra familjer till hvarandra. Större delen af sjuka och flyktingar har förts till Rom, men äfven till andra städer har en del förts. Svårast är det med barn, som äro så små, att de ej kunna säga hvarifrån de äro, och somliga så små, att det ej tala ännu.

Det måste gifvetvis råda förvirring vid en olycka som denna. Icke heller kan någon, hur varmt han än må beundra Italien, påstå att metod och ordning vid administration är folkets starka sida. Isynnerhet de första dagarne togos flyktingar och sårade emot utan någon som häst ordning eller förfrågan om hvarifrån de kommo. Med fullvuxna personer gör ju detta mindre, men icke så med barn. I Rom finnas nu flera hundra barn och ännu är ej utränt hvilka de äro, om de ha föräldrar i lifvet eller om dessa omkommit. Så småningom kan väl klarhet bringas i detta mysterium, men många, många förbli tvifvelsutan namnlösa.

Om olyckan hade inskränkt sig till Avez-

Boyscouter röja upp hufvudgatan i Civita d'Antino.

zana och Zora hade det ej varit så ofattligt svårt som det nu ter sig. Men i dess ställe har omkring ett femtiotal större eller mindre städer med från femhundra till femtusen invånare, blifvit skadade, så att befolkningen är hemlös. Döda beräknas till omkring trettiofusen, sårade likaledes till ett annat tiotusental, men de husvillas antal kan ännu ej beräknas. Den, som känner Italien, vet huru ofta dessa små städer ligga som fågelbon uppe i bergstrakterna, dit en brant och ofta okörbar väg leder. Att bringa ned sårade från dessa höjder och på ofarbara vägar har redan varit ett verk af uppoffring af grannar och vänner; att tillföra dessa bergsstäder bröd, fälf och medicin har för regeringen och den allmänna barmhärtigheten varit ett Herkulesarbete. Kommunikationerna, äfven där de finnas, äro ytterst dåliga, och flera af de orter, som hemsökts, äro belägna på ända till femton à tjugu kilometers afstånd från järnvägen. Aldrig har väl automobiler varit en sådan källa till välgärning som denna gång. Biler, som af sina ägare ställts till enskildas och kommittéers disposition, ha under dessa dagar farit fram och tillbaka mellan Rom och de olika platserna, medförande födoämnen, fäcken och filter i stor mängd. Men hvad förslår äfven tio automobiler, när en befolkning på tusen eller femtonhundra personer behöfver hjälp? Därför är ännu nöden ofantligt stor och kommer att förbli så till dess baracker äro byggda och mildare väder inträdt. Till råga på olyckan är denna vinter en af de svåraste, som på länge hemsökt Italien. Regn och öfversvämning i dalarna, snö och stormar i bergen. Äfven om antalet döda och sårade i flere af dessa småstäder ej nått en förfärande grad, ha dock alla husen remnat vid jordbävningen, så att de hota att störta samman. Befolkningen är därför fylld af skräck och vågar sig knappt fram att se efter hur svår förödelsen varit. Och innan ingenjörer och fortifikationssoldater hinna anlända med effektiv hjälp till alla dessa platser, trängas de stackars människorna i skockar kring en hydda eller ett hus, som blifvit sparadt, eller flocka sig ner i dalen kring järnvägsstationerna, som också på många håll hota att falla.

Det är således en hjärtslitande syn man ser när man kommer med hjälp till dem, åh, allt för otillräckligt! De trängas kring de anlända resenärerna, och inom några minuter är en automobil tömd, medan de längst bort stående, eller de som äro mindre påträngande, bli utan.

Ett litet band af boyscouter med sina ledare voro häromdagen på en hjälpexpedition till Civita d'Antino, en af dessa små bergsstäder som längst fått vänta på hjälp. Den ligger nära tusen meter öfver hafvet med det härligaste bergspanorama man gärna kan tänka utbredt framför sig. Detta är en liten ort, väl känd för många skandinaver. De raska boyscouterna utdelade stora mängder af mat och kläder med borgmästarens och prästens hjälp och började därpå röja upp ett stycke af hufvudgatan, som var full af sten och "debris" från de fallna husen. Den gamla ärevördiga kampanilen hade skaffat åt förgängelsen; ögonvittnen sade att de sett den liksom vrida sig rundt kring sin axel för att där-efter sammanstörta. Kyrkans torn där- emot stod ännu och klockan visade 7,55, den stund, då förödelsen skedde, hvarefter den stannade. I Civita d'Antino voro blott 43 personer dödade, men alla hus så illa ramponerade, att intet kan bebos. Därför är hela befolkningen där husvill under denna kalla årstid och gifvet är, att alla sjuka och

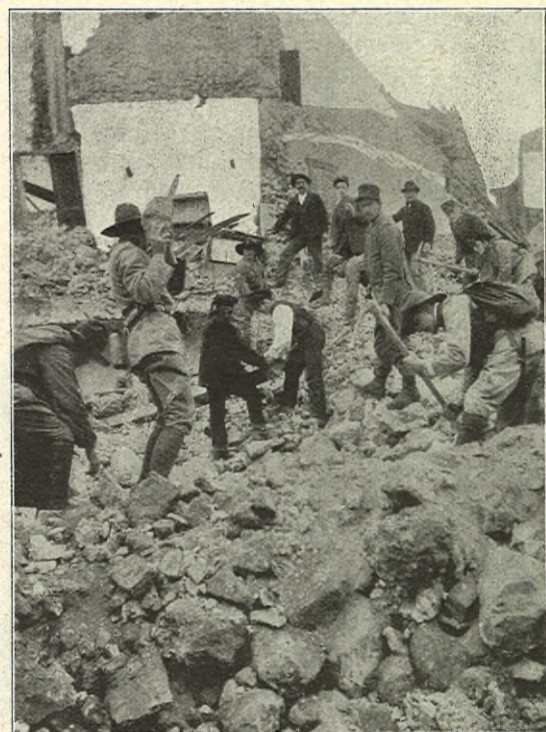

Via S. Maria i Civita d'Antino.

gamla stryka med af lidanden, äfven sedan de räddat sig undan jordbävningen.

Problemet att hjälpa alla och så fort som möjligt är ej lättlösl. Först af allt behöfs den dagliga hjälpen med föda och kläder för att skydda dem mot nattkölden i all synnerhet, och fast bröd delas ut i stor mängd genom soldaterna, räcker det ej alltid till. Det därnäst nödvändiga är baracker, baracker att hysa dessa stackars husvilla, utfattiga, som förlorat det oändligt lilla de ägde genom jordbävningen. Plank och timmer finnas ej i stor mängd i Central-Italien, och innan det hunnit forslas hit ner från Nord-Italien eller andra platser åtgår lång tid. Italien är ej skyndsamtens land som Amerika t. ex.

Regeringen har anslagit 30 miljoner lire till återuppbyggandet af städer och hus och i sinom tid kommer väl hjälpen, men ack! hvilken tid af gränslöst lidande dessförinnan. Men detta folk kan bära lidandet; man står ofta full af beundran inför den resignation de visa. Abruzzerdalens goda, arbetsamma och sympatiska befolkning lider med ett tålmod, som är rörande. Det stora godsmagasinet på stationen i Rom hyser omkring femhundra flyktingar, somliga af dem sårade, dock ej lifsfarligt. Men det lidande de gått igenom och ännu bära på är alltför tydligt uttryckt i deras drag. Bleka, belyrta i nedsolade och sönderrifna paltor ligga de där, men icke hos någon hörde jag klagan eller jämmer, de lida, men äro för stolta att jämra sig. Talar man med dem är deras tålmod en läxa, deras undergifvenhet en predikan. Här ha de ju för tillfället tak öfver hufvudet, mat gifves dem, äfven vård — Roms damer täfla

Boyscouter och grenadjärer arbetande bland ruinerna under ledning af major Giulio Castelli.

om att gå där på vakt och utföra föröfrigt de grofvaste sysslor. Men dessa flyktingar ha dock alla ett hjärta i bröstet: de ha förlorat anhöriga, och de ha alla förlorat detta som äfven den fattigaste hänger fast vid: sitt hem. Hur många af dem måste ej bry sin hjärna med huru de åter skola kunna uppföra det; hvad det skall bli af dem, hvad framtiden bär i sitt sköte för dem. Hur mången ligger ej sömlös under långa nätter med sår, som svida, men med ett ännu mera blödande hjärta. Det ligger som en mantel af sorg öfver denna stora, långa sal. Blott hos en såg jag ett leende. Det var en ung man, som hade en krossad fot. Nu fann jag honom i denna stora fristad i Rom. Han hade varit ute på fältet, när jordbäfningen kom, samt räddades därigenom. I stället hade han sin hustru och svägerska under ruinerna. Han hade rusat dit, där de bodde, och efter tre timmars arbete lyckats rädda båda kvinnorna. De lågo nu i de två sängarna bredvid honom och när min följeslagare sade "bravo" åt honom, lyste ett soligt leende upp hans ansikte.

Barmhärtigheten har varit stor och sträckt sig från slott till koja. Konung Victor Emanuel har flere gånger besökt olika härjade platser och sett till att hjälp blef sänd. Drottning Elena, som är bunden vid sängen med anledning af en liten prinsessas födelse, har låtit utstyra ett helt tåg med förnödenheter, som afsändas till ett centralt område, hvarifrån dess innehåll sedan distribuerades. Alla små barn, som införas till Rom, äro på ett eller annat sätt föremål för drottningens omtanke; hon ville vara moder åt alla. Tidningarna ha haft insamlingar och menige man ha gifvit beredvilligt. De fattiga äro alltid goda mot hvarandra. Men inga medel i världen kunna laga bort den sorg och det lidande, som nu bor i tusentals bröst hos denna befolkning, som därtill alltid har ett lätrördt hjärta. Mätte inte medlidandet förtrötts att bringa dem den tröst det kan, att tillgodose deras fysiska behof; hjärtessåren kan endast den allsmäktige läkaren Tiden hela.

Rom 24 jan. 1915.

GERDA HELLBERG-CASTELLI.

Manuskript och bref

af redaktionell natur torde alltid adresseras till Redaktionen af Idun, ej till någon

särskild medlem af

densamma.

Den hemska minolyckan på Älfsborgsfjorden utanför Göteborg bekräftar ånyo de faror, som direkt eller indirekt oupphörligt lura kring de neutrala ländernas kuster och hvilka äro en följd af det pågående världskriget. Vår här meddelade bild återger den på Stockholmsskäret utanför Långedrag af kanonbåten Eddas folk upptransporterade minan. Vid sidan af densamma synes den tändapparat, som förorsakade explosionen, hvarvid två af Eddas manskap omedelbart dödades och åtta mer eller mindre svårt sårades. A Backlund foto.

Mera missnöjel

Något om Danmarks Elsa Törne.

IVART HJÄRTA HAR SIN saga," heter det i den Sigurdska dikten. Så har nog också hvarje land sin Elsa Törne, eller flera, alldeles som hjärtat. Danmarks heter Agga Amdrup och har nyligen afgifvit sin Solidarbok, betitlad Arnen og Amerika. Som den unga damen är en släkting till Iduns Mogens Lang, har Idun genom signaturens förmedling fått den lilla prydliga boken, och nu har jag läst och begrundat den. Arnen og Amerika, en äkta journalstubbrik! Arnen representeras emellertid i Agga Amdrups bok af central-uppvärmningen, som enligt henne är förutsättningen för all rationell hemkötsel, men Amerika representerar för henne idealet, hvarken mer eller mindre. Där finnas mönsterhemmen, som vi i gamla världen icke nå upp till. Hemmen äro där "byggda med kvinnans kraf för ögat, för att lätta hennes arbete, röja besvärligheterna undan hennes fot och sprida sol och ljus på hennes väg". Till den ändan ha hemmen, tyngda af inga traditioner, utvecklats till "mönster på praktisk genialitet". Samtidigt ha i Danmark, liksom i hela Europa, hemmen förblifvit gammaldags, medan livsvillkoren förvandlats, och däraf svårigheten, icke minst för kvinnorna. Författarinnans hufvudanklagelse är den, att de danska hemmen äro opraktiska, tungskötta, ogemylliga och fula — ja, det var mycket det — och kände hon våra svenska, skulle hon nog säga ungefär detsamma om dem. Och så strör hon salt i såren och jämför hvarje detalj med de amerikanska: skildrar kökens inbyggda tvätt- och diskbassänger, värmeskäpen, klädrummen, badrummen, de prydliga entréer, som ersätta våra ofäcka klädbehängda tamburer o. s. v. Elsa Törnes renseri och matvrå finnas där också, kanske fick hon dem därifrån?

Med ett ord: liksom Peter Norden med sina Idunartiklar arbetar hon oförtrutet emigrantvärvarna i händerna. Eller nej, lika litet som Peter Norden har hon den afsikten. Hon

menar att rycka upp sitt kära fosterland och kanske har hon, eftersom hon sände hit sin bok, också en smula hjärta för Sverige. Naturligtvis har hon rätt i mycket af hvad hon säger. Anklagelsen att en dansk våning gärna "har matsal för 12 och sol för ingen" träffar också många svenska våningar, att vi försumma den öppna spisen som trefnadsmoment och dekoration, är också sann, liksom att vi icke taga vara på vackra färgers glädje, att våra sofrum inte äro så luffiga och lätt skötta som de borde vara, ekonomiafdelningen icke så praktisk framför allt. Det mesta af hennes anklagelser flyttar vi emellertid öfver på husägare, eller på de kvinnor, som kunde blifvit arkitekter och icke blifvit det. Ty — en fråga till styrelsen för Fria konsternas akademi — naturligtvis ha kvinnor rätt att utbildas till arkitekter? Det är nämligen våningarna det egentligen gäller, det är de, som äro så gammaldags. Gif fruarna praktiska våningar, där rummen ligga bra till, där arbetet kan läggas tidsbesparande, och där renligheten inte fordrar ett sådant

tungt arbete som nu i våra stora rökiga städer — och fruarna skola nog göra resten. Hvarför ha vi annars tusen hushållsskolor?

Beskyllningen för fulhet i hemmen kunna de svenska busmödrarna på det hela taget ta med ro, åtminstone i den klass, för hvilken en sådan bok närmast är skriven. Kulten af klutar och krafsvinner allt mer, och om det än är långt tills den stränga smaken tränger igenom, så kunna vi dock säkerligen i det fallet mäta oss med Amerika!

Agga Amdrup har kommit mig, som jag förut antydde, att länka på Elsa Törne. Den svenska hemreformatorn var mera själfständig än Agga Amdrup, gick djupare med problemet, men var mindre estet, var alls icke så uppfylld af Amerika. Men i mångt och mycket sammanfalla deras anklagelser och deras reformförslag. Däraf kommer det sig att läsningen af Agga Amdrup för mig åter aktualiserat en fråga, som jag ibland gjort mig: hur mycket blef kvar, när den första solidarfebern lagt sig? Hvilka varaktiga spår ha dess lärdomar afsatt? Kunna vi datera en epok från den dagen? Jag skulle bra gärna vilja interpellera Elsa Törne själf, om hvad hon tror om saken. Min uppfattning är, att fast böckerna kanske icke läsas mera, lefva många lärdomar kvar från den tid, då de diskuterades i alla hem och tidningar. Husmödrarna fingo syn på ett och annat, som gamla vanan dolt för dem. Förenkling blef sport och sålunda roligare än när det skedde med tvång, och efter de böckerna finns det dock fruar, som sköta sina hem utan tjänare och lefva sitt lif utan matsal.

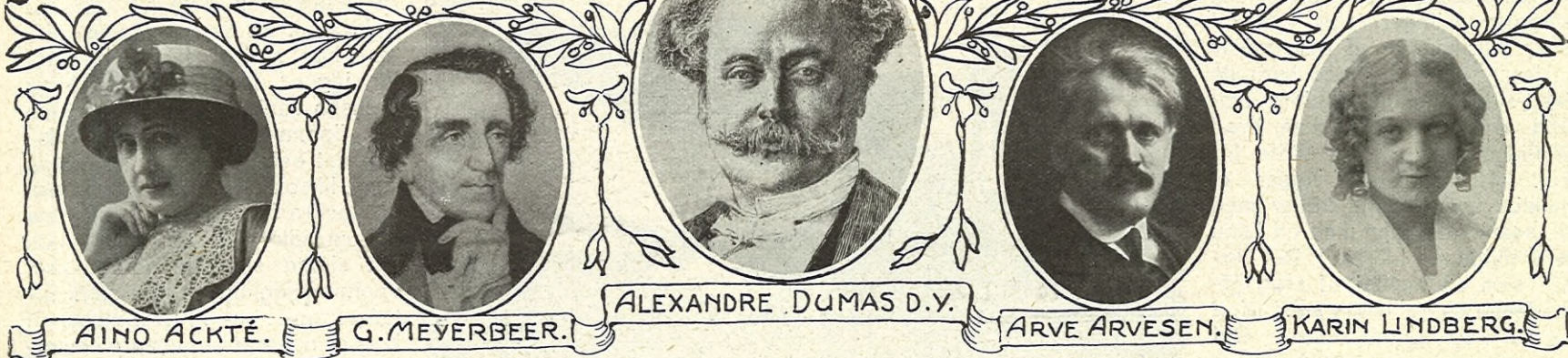
Men vi behöfva väl ny uppryckning, och Agga Amdrup, om hon blefve läst i Sverige, (till bokhandlarna: Erslev & Hasselbalchs förlag) skulle nog kunna göra tjänst som väckarklocka. Att Peter Norden skapat ett jäsande missnöje bland Stockholms husmödrar öfver deras dyra våningar, det har jag hört på många håll. Det är bara bra: mera missnöje om vi få be! Men ett missnöje, som tvingar fram reformer öfver hela linjen!

E. W.

Idun

FRÅN SCENEN OCH ESTRADEN

AINO ACKTÉ.

G. MEYERBEER.

ALEXANDRE DUMAS D.Y.

ARVE ARVESEN.

KARIN LINDBERG.

LÅT VARA ATT MEYERBEERS PARAD-opera "Hugenotterna" i mångt och mycket är föråldrad, dess text mindervärdig som alla gamla operatexter och dess tonskrud pyntad till öfverflöd med koloraturens bjefs — det hindrar ej, att operan har förmågan att ganska starkt fångla äfven en nutida publik. Bland mycket oäkta gods och skaffande åt tidssmaken liggja många äkta tonpärlor, och icke minst njuter man af sången, därför att den verkligen är sång, icke som i många nutida operaverk, en torr och tröttande röstgymnastik. Fru Oscar och hr Schweback i respektive drottningens och Raouls partier utmärka sig såväl vokalt som dramatiskt, och delsamma gäller om fröken Larsén i Valentines uppgift. Dessa tre bilda ett artistiskt klöfverblad af mycket hög rang. För öfrigt går operan på alla händer väl, köerna klinga med imponerande kraft och tonfriskhet, balletten sköter sig bra och den dekorativa uppsättningen är vacker.

Fru Aino Ackté gästar Stockholm; kriget har drivit bort de stora

Fru Brunius som Marguerite Gautier och herr Ekman som

divorna från kontinentens scener, och de få tills vidare hålla tillgodo med de neutrala ländernas publik, fast den inte kan lägga förmögenheter inför deras af juvelspännen gnistrande små fötter. Konserfföreningen begagnade tillfället att engagera fru A. för ett par uppträdanden, hvarvid hon bl. a. utförde två finska ballader af Arre Merikanto och Erkki Melartin, ett par mera våldsamma än vackra kompositioner. Däremot segrade divan i ett par franska sånger, hvilka läckra eleganta form hon gjorde all rättvisa. Konserfföreningen har äfven gästats af den norske violinisten Arve Arvesen, som med sitt konstnärliga spel tolkade en gammalitaliensk Chaconne och en komposition af Sinding.

Alexandre Dumas' "Kameliadamen" lever upp igen. Fru Brunius har kallat henne till lif på Svenska teatern, men blott till ett skenlif, ty fru B. saknar förutsättningar att tolka Marguerite Gautiers smärtfyllda och romantiska historia, så att man tror på henne. Herr Ekman var en mycket ung och skön Armand, men knappast en tillräckligt eldig älskare.

Sist må nämnas hr Hedqvists turné "Dunungen" i landsorten, där Maries roll med framgång spelas af en ung fröken Karin Lindberg, en dotter till August Lindberg. ARIEL.

Armand Duval i "Kameliadamen" på Svenska teatern.

Scen ur "Hugenotterna", andra akten, på Kgl. Teatern. I förgrunden Raoul (herr Schweback) och Margareta af Valois (fru Oscar). Ateljé Jæger foto.

BIRGITTA I SKÅNELANDETS KONST

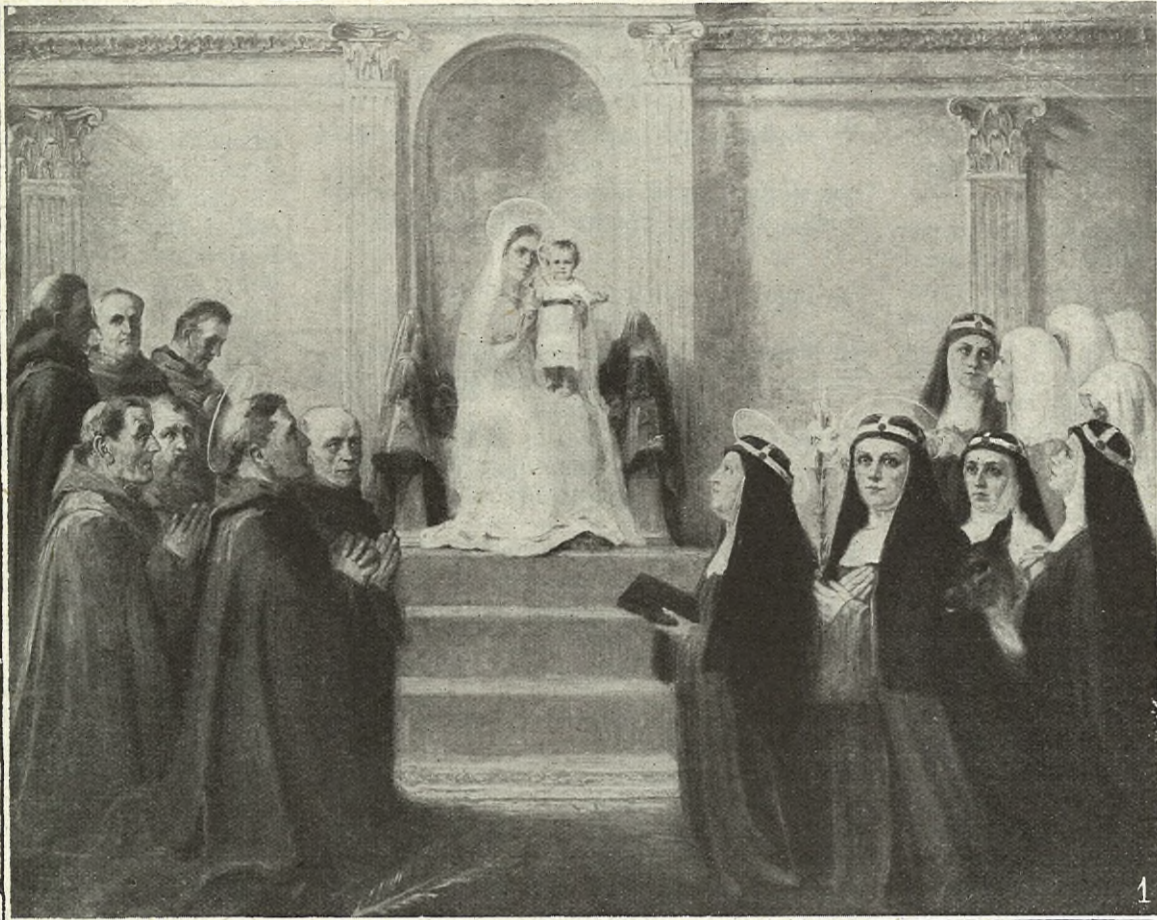
FOR NÅGON TID sedan hörde jag en historia från Stockholms folkskolor, som gjorde mig glad.

En lärarinna hade berättat om den heliga Birgitta och följande lektion skulle barnen, som brukligt är: "återberätta". En liten flicka gjorde detta con amore, och när hon hann till Birgittas stora missräkning öfver att påfven icke var hemma i Rom, utan befann sig i neslig fångenskap i Avignon, så knyckte hon på sin lilla tvärsäkra nacke och sade: "men då tog Birgitta och ringde upp påfven och sa, att han skulle genast resa hem, så

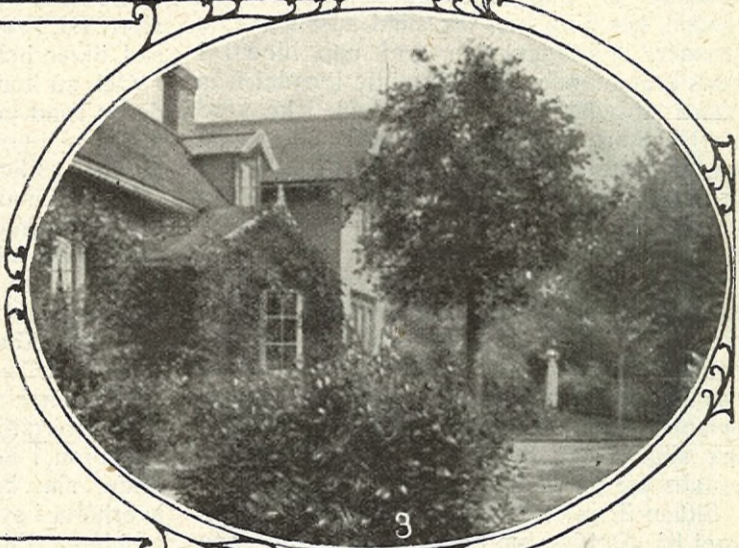
hennes stora besvikelse öfver den helige fadern. Och i sin ifver att hjälpa henne att komma till tals med honom ta de telefonen till hjälp.

Hennes förvisning ur folkets själ har haft sina orsaker, som man icke kan annat än respektera.

Medan reformationen kämpade med folkets så innerligt långsamt rostande kärlek till den teokrati, som drog öfver landet Kristian Tyranns blodiga räfst å påfvens vägnar och som genom biskop Brask hotade med införandet af inkvisitionens all rättvisa trotsande domstol, då var det

1. Emilia Lönblads Birgittatafla i Villino di Sta Brigida, via Aurelia, Rom.
2. Konstnärinnan fröken Emilia Lönblad och hennes moder i deras hem i Kristianstad.
3. Lönbladskas villan.
4. Ateljén.

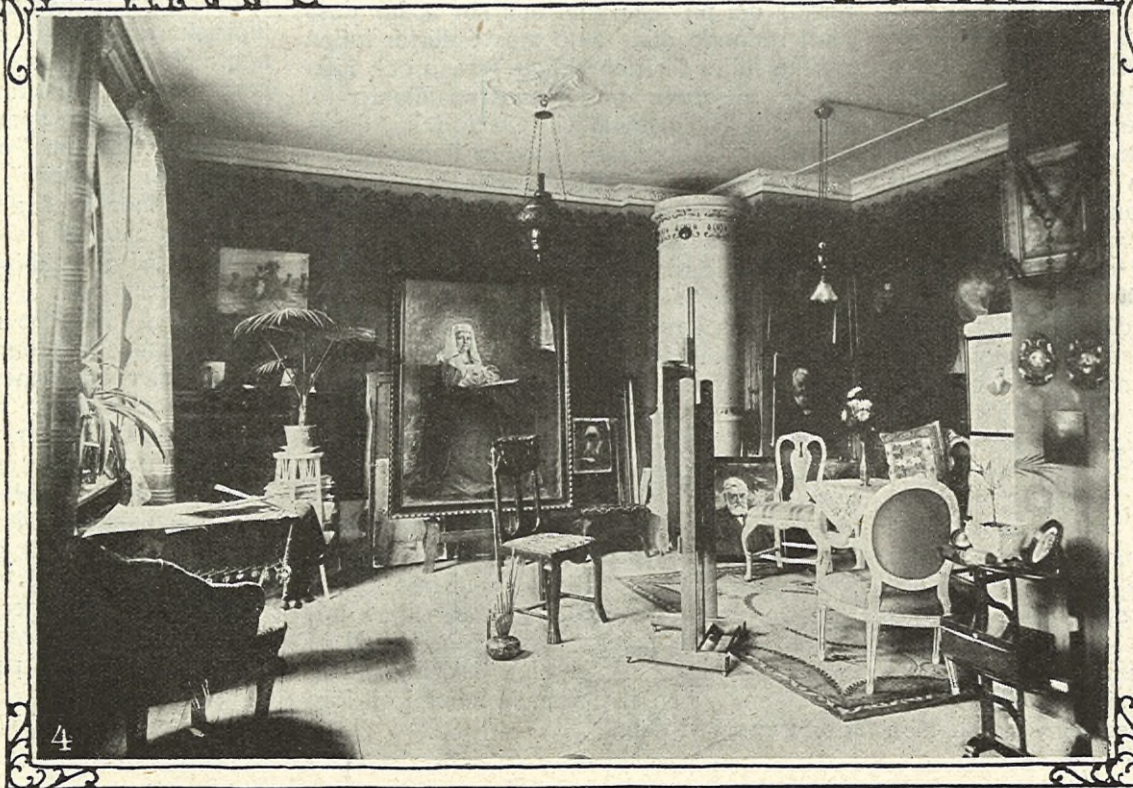

att hon kunde få tala vid honom".

Den lilla anakronismen synes mig som ett godf bevis på att den märkliga

kvinnan kommit hem till sitt land igen efter seklers landsförvisning.

Den bevisar, att hon t. o. m. trädte in i barnens värld och att skolan icke längre far henne som ett träbeläte från medeltiden, en papistisk villfarelse, som vi skola glömma snarast möjligt, utan att hon framställes som en levande varelse — till den grad lifaktig, att barnen känna med henne i

icke så lätt att undgå att med de romerska villfarelserna också vräka bort de mäktiga personligheter, som buro upp heliga sanningar. Att dessa voro lika heliga och lika sanna, ehuru deras förkunnare tillhörde den kyrka, hvars portar Gustaf Vasa och Olaus Petri stängde, det var icke så godt att fatta, när det viktigaste var att lägga ett oöfverstigligt svalg emellan de tvenne kyrkosamfundet, mellan hvilka valet radikalt måste göras.

När den luther-

Solstrålen.

ska kyrkan kommit så långt, att dess prästerska axlade teokratiens mantel och framträdde — liksom den allena saliggörande katolska kyrkans — med anspråk att därunder rymma den enda saliggörande Iron, så passade icke heller Vadstenamoderns hvassa ord om dem som vilja regera Herren i stället för att tjäna honom. Och ju mer ortodoxismen stelnade i en stenkyrka, som tillgrep maktens vapen, när andens icke räckte till, dess farligare, genom sin aktualitet, blefvo de ord, som straffade Rom i dess förvillelser.

Först när en reformationens anda värmer upp den isiga och torra luften i våra tempel, kunna forna tiders reformatoriska andar tillåtas att där intränga och lefva på nytt i sina ord och sina gärningar. När det yppar sig tendenser till förnyelse i anda och sanning af det religiösa lifvet, då vågar man lyssna till män och kvinnor, som tala "rörda af den helige ande" och därför komma med ord om Guds verk, som äro för stora att rymmas inom ett enda kyrkosamfund — vore det ock det stoltaste — och som äro alldeles för djupa att fattas af ett enda prästerskap — hvilka jordiska hjälpmedel det än tillgriper för att häfda sin allenarätt till den gudomliga inspirationen.

Litteraturen har redan tillägnat sig Birgitta. I skolan är hon älskad och vördad. En af Göteborgs flickskolor visar med stolthet hennes bild från sin vägg, tecknad af Carl Larsson. Iduns julnummer från 1907 med titeln Svenska kvinnan genom seklen ger en reproduktion af hans tafla. Hennes namn höres allt oftare på folkets läppar. Så t. ex. undrade en ung bonde på Balliska utställningen, hur nära hon var släkt med Fredrika Bremer. Förlägenheten dref upp blodet i hans bruna kinder, då han mötte leendet från några kringstående, som dock icke voro stort klokare än han. De kunde nog räkna på fingrarna afståndet mellan Birgitta och Fredrika Bremer i tiden, d. v. s. i köttet, men de fattade icke — tycktes det — deras släktskap i anden.

Men utan tvifvel är det just Fredrika Bremer, som fört nutidens kvinnor till vår syster, hvars glänsande gloria skimrar mot oss genom "medellidens stjärnenatt". Hon har fört oss till henne genom att ingifva oss denna oemotståndliga längtan efter att lära känna oss själfva och de gångna seklers kvinnor, hvilkas arf på godt och ondt vi förvalta.

Skåne är ju ett land för sig och lefver sitt eget lif. Det har sin egen litteratur, sin egen konst.

I modern Skånekonst har nu Birgitta införts af en kvinna i Skåneland, nämligen den äfven långt utanför Skånes gränser kända målarinnan Emilia Lönblad.

Dock var det icke hon som arbetade sig fram till Birgitta, utan det var ödet eller slumpen eller hvad man nu vill kalla det, som ledde henne in i hennes Birgittastudier.

Rom hade länge varit ett mål för Emilia Lönblads längtan, och så fogade det sig så, att hon kom dit, just då birgittinernunnan syster Elisabeth i Casa di Sta Brigida, det hus, som Birgitta erhöi som gåfva och sedan gaf till Vadstena kloster, sökte efter en konstnär, som kunde måla en tafla för dess oratorium. En sådan tafla var af orden beställd af en ung spansk konstnär, men på grund af sjukdom måste han lämna återbud — till nunnornas stora sorg. När då Emilia Lönblad som gäst sökte deras "härberge" sågo de det, som om försynen själf ledt den svenska konstnärinnans steg till deras port. Emilia Lönblad gaf sig helt och hängifvet åt uppgiften. Hon drömde sig in i Birgittas lif och sökte mana fram för sitt inre öga de män

VI BÖRjade bli gamla, vi började bli leda

å fula, å sura, å beto oss kring,
å rynkorna de växte fast, å blickarna va' vreda,
å ingenting förlikte oss på hela jordens ring.

Vi stultade på stela ben å argades å gnatade,
oss själfva tog till nåder å alla andra ratade,
å sprucko tusen gånger åt allt å ingenting.

Då kom från solen farande så glad en liten stråle,

en liten rar å lustig en å modig se'n för två,
å for å flög å dansade bland alla våra rynkor

å rakt i våra ögon å blef ej rädd ändå — —
Det var då för besynnerligt: vi tinade, vi glammade...

Å redligt tack, det ska' du ha, för att du oss anammade,

fast mera rar ett sällskap du kunnat råka på!

ESTER L.

och kvinnor, som närmast voro i släkt med henne. Från det engelska birgittinerklostret Syon Abbey fick hon låna dräkter och andra rekvisita, och i Vadstena slog hon ned sina bopålar sommaren 1901 och fann en idealisk ateljé där — den nyinredda samskolans stora sal, hvars hvälfda fönster gaf henne utsikt öfver hela klosterområdet.

Och så kom den taflan till, som 1911 gjorde en rond genom några svenska städer och sedan — i november — af henne själf fördes till sin bestämelseort.

Tyvärr finns den icke nu där.

Svenskarnas intresse för den kvinna, som ville lära män och kvinnor att hillsammans tjäna Herren — på hennes eget pregnant språk uttryckt: "smekas och kifvas det kan ni, men tjäna Gud gemensamt, det är det ni måste lära er" — är ännu så nymornadt, att det icke kunnat manifestera sig i gärning. Det fattiga birgittinerfolket i Rom fann bara döfva öron i Birgittas fosterland, då det klagade sin bittra sorg öfver att icke förmå kvarhålla i svensk ägo detta minnesrika Birgittahus. En polsk karmeliterorden restaurerade det på 1880-talet och har sedan dess varit rådande där. 1913 måste därför taflan rymma fältet för den heliga Teresa och följa syster Elisabeth och hennes postulanter till Villino di Sta Brigida vid via Aurelia, deras nuvarande tillflyktsort. Denna ligger alldeles intill Vatikanens trädgårdar och där tar man med glädje emot gäster från hemlandet.

Men därmed att taflan var lämnad till sin bestämelseort, blef icke Emilia Lönblad fri från Birgitta. När jag för en tid sedan trädde in i hennes hemtrefliga ateljé vid Vasagatan i Kristianstad, fann jag mig ansikte mot ansikte med en Birgitta i kroppsstorlek, sittande vid sin skriffafla och med de allvarliga, moderliga ögonen sökande sin nästas blick.

De båda Birgittataflorna kommo icke ur mina tankar. Som konstprodukter undandraga de sig mitt bedömande, då jag ej är konsikännare, men det som ljusar är det lefvande i dem, den verklighet, som från längesedan svunna tider träder mig till mötes, buren af konstnärinnans inspiration, tolkad af henne efter ett fördjupande i denna verklighet, som gör det för henne möjligt att föra oss andra in i den.

Förklaringen tyckes mig ligga i några ord, som jag vågar citera ur ett bref, jag haft nöjet att mottaga från konstnärinnan.

"Efter ett besök i Assisi," skriver hon, "hade jag lärt att lyssna till och höra medellidens röst i de gamla minnena. Då hade jag afundats Italien dess Assisi. Men sommaren 1909 lärde mig, att äfven Sverige har ett Assisi."

Intet är så lätt att förstå. — Vägen från Kristianstad till Vadstena måste gå öfver Assisi, för så vidt man skall komma igenom all den allmänna svenska småborgerligheten och renlärigheten och förnumstigheten och bristen på konstkulturella intressen — allt detta, som trycker och tynger på konstnärsflykten och som döljer Vadstena långt fullständigare än hafvet döljer Vineta.

Men när hon nu väl hunnit fram och vågat dessa tvenne lyckliga grepp att mana fram ur dunklet bilder af medellidsmystikens stora dotter, så är det att hoppas, att när penseln leker på duken, den skall trolla fram ännu fler af de bilder, som hägra för de benåddes syn i vårt svenska Assisi.

De fattiga reproduktioner jag kan bjuda Idun säga icke mycket, men fantasien får fylla ut. Det är Emilia Lönblad i sällskap med sin moder, som vanligen följer henne på hennes studieresor i in- och utlandet och nu pryder ateljéns förmaksvrå, och det är de båda Birgitta-taflorna. Båda finnas i reproduktioner för skioptikon och skola i denna form förevisas vid en fest i Malmö i början af mars, gifven af Malmö damsällskap för att celebrera Birgittas minne.

Den romerska taflan är särskildt dekorativ.

En spädlemmad nordisk madonna och hennes lille blåögde son, främlingar för det folk, som är vandt vid Tizians yppiga madonnor, men förtroliga för de nordbor, som söka gästfrihet i denna vår andliga moders hus, taga emot de män och kvinnor, som ägnat sina lif åt att verka Guds verk bland människorna. Till höger en grupp af kvinnor, till vänster en grupp af män. Först bland kvinnorna knäböjer Birgitta, klädd i sin ordens dräkt. Detta är visserligen icke fullt historiskt, ty Birgitta bar aldrig densamma, men man önskade så innerligt att se hennes bild så, och därför blef det så. Bakom henne knäböjer hennes dotter Karolina, symboliserad af liljan och hinden. Längst till höger bland nunnorna synes Karl Knutsons dotter, den älskliga unga kvinna, kallad "lilla syster", som fick tidigt vandra den väg mot himmelen, som hennes hjärta bad om. De båda öfriga nunnorna äro en polsk och portugisisk abbedissa och i bakgrunden äro några noviser med. Mellan dem och nunnorna synes en kvinna i stort hvitt huckle. Det är en förnäm spansk dam, omtalad i ordens historia som "venerable virgin Donna Marina di Escobar". Hon införde orden i Spanien men blef aldrig själf nunna, utan nöjde sig med att i sitt hem följa klosterreglerna. — Af de knäböjande munkarna är magister Petrus från Skenninge, Birgittas bikt-fader och litteräre medarbetare, den som krupit närmast madonnans fötter. Den längst till vänster är hennes andre bikt-fader, Alvastrapriorn Petrus. De stående munkarna äro Vadstenabröder, den i midten Johannes Haqvini, som införde Birgittalitteraturen i Finland och sedan blef biskop i Åbo. Tvenne främmande bröder äro i deras sällskap. Slutligen det med gloria prydda engelska helgonet Richard Reynolds, kallad "Blessed Richard", samt broder Sandzell från ett birgittinerkloster nära München.

JENNY RICHTER-VELANDER.

Vår första takskola.

N FRILUFTSSKOLA, EN SKOLA PÅ ett tak och detta på Stockholms breddgrad midt i vintern — för bara några få år sedan skulle något sådant ha låtit som ett dumt skämt. Och nu är ändå friluftsskolan en verklighet, och — märkligast af allt — det icke som en privat skola, utan anordnat af Stockholms folkskoledirektion.

Initiativet till denna revolutionerande nyhet har tagits af doktor Karolina Widerström, som inom såväl folkskoledirektion som stadsfullmäktige har en outtröttlig omsorg om skolbarnens hälsa. Den lilla klassen kallas också populärt doktor Widerströms takbarn. En dag med tio graders kyla, snöfall och bitande blåst begåfvo vi oss upp till Karlbergsvägen, och se, på det angifna taket funno vi mycket riktigt klassen inrullad i soffsäckar, hvilande i sina fältsängar efter morgonlektionen och frukosten. Deras skolrum liknar närmast en väldig balkong, skyddad åt norr, öster och väster, med hela södersidan öppen för sol och luft. På norra väggen hänger svarta taflan.

Klassen består af några små klena gossar och flickor, som här ha skola och sanatorium på en gång.

Barnen tyckas trivas med denna form för skola, de se glada, pigga och, naturligtvis, också en aning viktiga ut. Ty äro de icke pionärer och kommer det inte rätt som det är folk och tittar på dem och deras underbara utstyrsel af tomtekappor med hättor och halmskor ofvanpå jämtlandsstrumporna? Deras lärarinna och vårdarinna på en gång, fröken Götberg, kan berätta om att luffkuren utöfvat ett godt inflytande på deras hälsotillstånd. Med kölden klara de sig bra och sällan klagar någon.

När fotograferingen af klassen i sängarna är öfverstökad, gäller det att snabbt flytta undan sängarna och ordna pulpeterna i rad för ny lektionsfimme. Att snön faller och lägger ett lätt flor öfver pulpetlocken gör ingenting. En ny plåt tages, barnen börja hviska med hvarandra, och den störste pojken stiger fram. — I hvilken tidning kommer det här in? frågar han. Ingen har sagt ett ord om en tidning! Nej, det är nog bäst att försvinna för att inte schemat för dagen skall bli alldeles förstörd.

— Hur länge håller ni på här uppe? fråga vi i vindsdörren.

— Tills det börjar skymma eller blir för ruskigt. Sen serveras middag i vår lokal på nedre botten, och där sysselsätta vi oss med handarbete och sådant, tills vi skiljas mot kvällen.

Sådan är Sveriges första takskola, som bär vittne tillsammans med mycket annat, om hur om-

sorgsfullt Stockholms folkskolor fylla den uppgift nyare tiders uppfattning ålagt dem: att sörja för barnens hälsa lika väl som för deras kunskaper.

E. W.

Svägerskan.

Af GUSTAF ULLMAN.

B RUKSDISPONENTEN BEMOT-te sin svägerska med ett raljant tonfall, som lätt stötte andra, men icke henne själf. Ej minst förargade det chefen för ritkontoret, unge herr Mackelson. Han hade ju inte ett grand rätt att anmärka därpå, men han förstod ej att fröken Dellin själf kunde finna sig i att i sin systers hem bli behandlad af herrn i huset med nästan spefull uppmärksamhet. Herr Mackelson, som var en trohjärtad själ, kände sig sårad å hennes vägnar. — Disponenten, den spjufvern, märkte det nog. Under det år, ingenjören varit i brukets tjänst och suttit vid herrskapet Landers bord, hade han gjort sig mycket omtyckt och värderad. — I arbetet vaken och driflig, i umgänget lugn och godmodig. Landers förde stort och gästfritt hus, gäster kommo och reste, nya ryckte genast in, både affärsfolk och släkt och vänner, hela året om. Alla mottogos de med samma glada, naturliga hjärklighet, som gjort värdfolket Landers så godt som riksbekant. Men, när lilla frun, — såsom denna sommar en gång i slutet af augusti, — vid frukosten bröt sin post och meddelade:

— Syster Nelly kommer hit och hälsar på — så var det med en liten skymt af mild oro. Fru Landers höll varmt af sin vackra yngre syster, ja, beundrade henne nästan för hennes fägring, stil och begåfning på alla möjliga områden. Visst förde Nelly med sig lif och munterhet och alltid var det roligt att ha en sådan syster att förevisa. Men, — men något hemlighetsfullt eggande och förvirrande låg också så att säga i luften kring hennes nätta person. Och det märktes alltid snart på hennes omgivning. Som sagdt, själfve disponenten, den gode Landers, blef sig inte riktigt lik, så fort svägerskan fanns i huset. — Men han sade blott:

— Hon är förstas välkommen! —

Och nu hade hon varit hos dem en månad och triftes utmärkt uppe i den friska skogsbygden.

— Det är förunderligt i alla fall, — tänkte Landers ofta, när han såg henne, — hvad hon håller sig ung. Och alltid lika farlig! —

Det hände att tillfälligt besökande herrar gjorde tydliga försök att få dröja sig kvar i hennes närhet eller åtminstone i hennes hjärta. Och kontorsherrarne, de visade sig alla i tur och ordning mer eller mindre besatta af fröken Nelly Dellins tjuskraft. — Men lika flyktigt leende mot alla gick hon där, smärt och smidig och oåtkomlig, med rosig, jämnt rosig hy och kallt glittrande mörkblå ögon under det rika, bruna hårburret. — Svågern kände henne och visste, att de stackars beundrarna flammade förgäfvets. Men också att de i regel snart nog skulle komma till insikt härom och rätta sig därefter. Emellertid hade han denna gång hyst en farhåga i motsatt riktning och detta beträffande sin nya förträfflige ritarchef, Mackelson. —

— Hur kommer den där duktiga, solida, men visst litet oerfarna pojken att ställa sig gentemot sköna Nelly? — hade Landers undrat. — Skall han finna henne flärdfull och i grunden obetydlig? Eller skall han också låta sig antändas? —

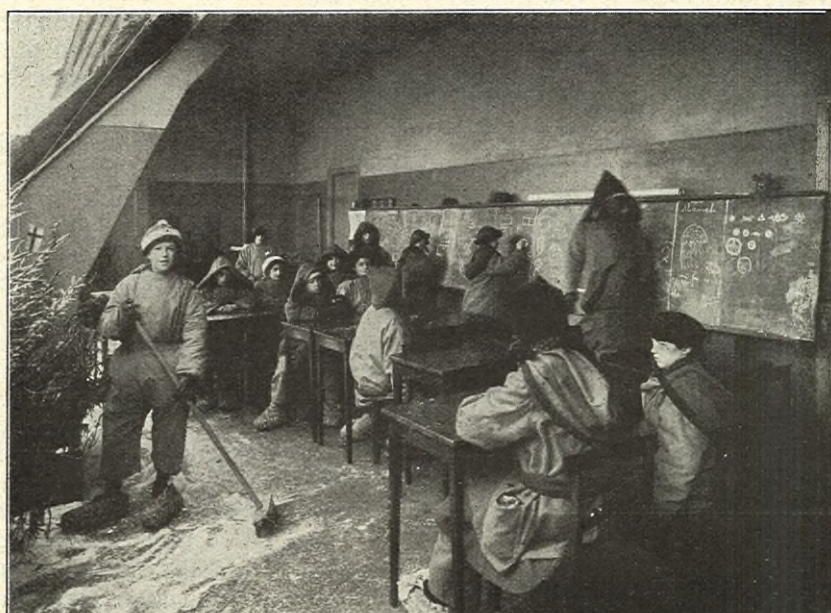
— Det senare hade tydligen inträffat. Och som då också var att vänta, — det hade blivit en ordentlig och svårsläckt eldsvåda, hon åstadkommit i Mackelsons breda barm. Det värsta var, att det verkligen tycktes roa henne. Men disponenten tyckte inte om den leken. Inte för att det strängt taget angick honom. Ingenjören skötte sin tjänst med oförminskad ifver och framgång. Men Landers tyckte helt enkelt synd om honom, uppriktigt och nästan faderligt. Det föll honom ej ett ögonblick in att tro på något allvar bakom kurtisen från Nellys sida. Aldrig skulle den bortskämda Nelly Dellin binda sig och sin framtid vid den unge, anspråkslöse bruksingenjören på hennes svägers rittkontor! — Hon fann behag i hans nifiska och oskrymtade uppvaktning och ville väl se, hur långt hon kunde narra honom efter sig. För att en vacker dag resa sin kos och lämna honom afspisad kvar med skammen.

Men den ville Landers bespara sin unge vän. Det var väl heller inte utan att han innerst missunnade svägerskan den triumfen.

— Augustimånen glimmade mellan gran-
topparna i skogen och målade bruksträd-
gårdens gångar paradiskt ljusa. — Verk-
städerna lågo öde och tysta nere i däl-
den. Dagens mödor voro förbi. Men här och hvar
i snår och skrymslen prasslade steg och to-
nade underliga hviskningar. — — Dispo-
nenten Landers brukade inte gå ute om nät-
terna och spionera. Men denna gång gjorde
han det. Och plötsligt fick han lön för be-

En fimmes hvila bland friska vindar.

En naturhistorisk lektion i snöyra.

A. Blomberg foto.

Gymnastikdirektörsexamen

afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar den 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm.
Mästersamuelsgatan 70.

Med. Dr E. Kleens

(ett-åriga) kurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 i. m. Nr 37 Mästersamuelsgatan, 7 tr. upp. Prospekt begäres städse under adress Engelbrektsgratan 43 B, JI.

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASITIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Orchidéa.

Bästa medel för erhållande af hvit hals och hvita armar. Pris kr. 5:50.
FRANSKA PARFYMAGASINET,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21. Sthlm.

ROYAL WINDSOR

Det berömda härstärkande vattnet.
Gifver grått hår dess ursprungliga färg. Borttager mjäll. Hindrar håret att falla af. Märket grund 1879. Beg. end. fil. med orden: *Royal Windsor Perfectionne*. En alltiämnig stug. försäljn. samt 30 års succés gar. Royal Windsors verkan. Pris kr. 5.- + porto.
Nederlag: Franska Parfymmagasinet, Hoflev., 21 Drottninggat. 21, Sthlm.

OATINE,

denna kraftiga, snöhvita naturprodukt, framställd af ren hafre, uppfriskar huden och åstadkommer i förening med solens värme den så eftertraktade klara, friska engelska teinten. Akta Oatine-Creme i hvit burk med grönt lock: pris 1.50; 4-dubbelt inneh. 3.-. Oatine-Snow: 1.50. Finnas öfverallt samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11, Birgerjarlsgat. 16 o. Drottninggatan 63, Stockholm

Mot grått hår!

Härmed meddelas ärade kunder att det utmärkta och mycket efterfrågade hårvattnet mot grått hår (dessutom det bästa mot mjäll och hårafvall) som i 40 år förts endast i Fanny Gelin's Parfymmagasin, Malmorgsgat. 5, hädanefters fäs under adress Firma Fanny Gelin, Norrviken. Rikst. Norrviken 14. Pris: 5:50 fraktfritt.

Turkiska badet,

i Malmorgsbadet är öppet hvarje torsdag för damer. Yppersta medel för bibehållande af smärt figur och fin hy. Badet är angenämast, om man är flera i sällskap. Pris kr 1:50.

Cosmetic-Institutet

6 Jakobsbergsgatan 6 (hörnet af Biblioteksg.) ansiktsbeh. Huden rensas från finnar o. pormaskar. Rynkor utplånas. Misspyndande hårväxt borttages. Manicure. Fem års egen praktik i Chicago. Allm. tel. 25 342. Elever mottagas.

Ingen välklädd dam

kan numera ursäktas, om hon visar sig med öppen blus eller kjol, när det finnes en tryckknapp, som kan förhindra detta.
Använd därför
Säkerhetstryckknappen
"KLETTE"
och man riskerar aldrig, att klädningen går upp.
Alla välsorterade affärer föra
Säkerhetstryckknappen "KLETTE".

Kolgården vid Värtan

H.G. SÖDERBERG'S IMPORT A.B.
1MA ANTRACIT, HUSHÅLLSKOL & KOKS
Riks- och Stockholmstelefon: Namnanrop. - Begär endast "Söderbergs Kolimport."

Utmärkta organ
för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

Arvika: Arvika Nyheter.	Linköping: Östgöten.
Avesta: Avesta-Posten.	Luleå: Norrbottenskuriren.
Borlänge: Borlänge Tidning.	Mora: Mora Tidning.
Borås: Borås Dagblad.	Nyköping: Södermanlands Nyheter.
Falkenberg: Falkenbergs-Posten.	Oskarshamn: Oskarshamns-Posten.
Falun: Falu-Kuriren.	Söderhamn: Söderhamns-Kuriren.
Halmstad: Hallandsposten.	Söderköping: Söderköpings-Posten.
Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.	Södertelje: Södertelje Tidning.
Helsingborg: Öresundsposten.	Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.
Hernösand: Hernösands-Posten.	Umeå: Västerbottens-Kuriren.
Hörby: Mellersta Skåne.	Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.
Karlstad: Karlstads-Tidningen.	Visby: Gotlandsposten.
Kristinehamn: Ansgariiposten.	Örebro: Nerikes-Tidningen.
Landskrona: Korrespondenten Landskrona Tidning.	Östersund: Jämtlands Tidning.

Göteborgs Nya Husmodersskola
S. Al egatan 2 A, Rt. 106 24.
Husmoderskurs på 1 termin. - Längre och kortare kurser i matl., bakt., konserv., Linnesömn. m. m. - Obs. I Äfven kurser för fruar. Prosp. på begäran.
Elvira Friberg. **Hildegard Friberg.**

Torshalls kvinnliga trädgårdsskola, Leksand.
8de kursen för ord. elever 1 apr.-31 okt. Prospekt och refer. på begäran.
Lillie Landgren. **Märta Philip.**

Lektioner i Linnesömnad,
även blusar, underkjolar, sportskjortor och barnkläder.
Elever mott gas dagligen.
Karin Egnér. **Eva Egnér.**
R. T. 35 30. Sibyllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola och Flickpension i Stockholm,
adr.: Artillerigatan 6, 2 tr. emottager elever till en 3 månaders Husmoderskurs den 1:sta Mars, hvartil anmälningar nu emottagas. Prospekt med muntliga referenser på begäran.

Sjukvård i hemmet. Undertecknad börjar den 1 mars en af sina sedvanliga sjukvårdskurser, till hvilken anmälningar mottagas t. o. m. den 20 febr. Närmare genom prospekt. Stockholm, Tunnelgatan 2. 1 tr. Tel.: Allm. 5211, Riks 6893. **SALLY PETERSON.**

Annonsera i Idun!

Kläck kycklingar!
med den omtyckta, patenterade maskinen hönan med fostermor.
Pris endast **Kr. 10.50.**
Lättskött och kläcksäker. Fullständig bruksanvisning och alla råd för uppfödning af kycklingar medfölja. Hvarje småbrukare, villaägare etc. borde köpa "Hönan", ty kycklinguppfödning är både lönande och ytterst intressant. Maskinen, afsedd för 20 ägg, sälles öfverallt mot efterkraf, 2 maskiner fraktfritt. Prospekt sändes mot 40 öre, som godtgöres vid köp af en maskin. Ensamförsäljare: **Importagenturen, Malmö l.**

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
Prima Antracit
HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER
Begär vid telefonering å Riks och Allm. *endas*
"Lundströms"

Låt Edra flickor få en trädgårdskurs!
Den ger god behållning för hela livet. Den förädlar sinnet och ger glädje åt hemmen.
Den stärker hälsan på naturligt sätt; är bättre än medicin och badorter.
Den kan förbereda för yrkesutbildning med goda framtidsutsikter.
Den kan anordnas mycket billigt.
Fruktatser kunna beredas.
Fruktavärdningsundervisning, konservering. Bästa undervisning.
Rekvirera prospekt i god tid från
ÖNNESTADS
Folkhögskolas och Lantmannaskolas Trädgårdskurser,
adress Önnestad

Konfirmationskort
med namntryck. Agenter önskas. Hö rabatt. Prof.kollektion gratis och franco.
Adress: Josef Sjöberg, Tranås

Damernas Bok
om
Skönhetsvård
bör läsas af alla damer
Pris kr. 1: -.
Albert Bonniers förlag
Finnes i alla boklädor.

HUSMODERSKOLAN
i KARLSTAD.
Matlagningskurser, omfattande 6 veckor eller 3 mån. taga sin början d. 10 Mars. Kortare specialkurser i finare matlagning, uppläggning och bordrukning. Helinackordering kan erhållas inom skolan.
Prosp. på begäran. Rikst. 8 12
Nancy Enwall.

4:de Trädgårdskursen för damer
på Heidan, Ystad
15 April - 15 Oktober. Prosp. på begäran.
LOUISE FLYGARE.

Rektor Laurells Skolhem.
Elementarskola på landet. Samvetsgrann underv. Friskt läge v. skog o. sjö. Rek. särsk. f. vekare individer. Adr. Vike, Kristinehamn.

SOMMARBOSTAD vid Vestkusten till uthyrning. En nybyggd villa å solkullen å det natursköna Dragsmarks Kloster, innehållande 4 rum och kök, glasveranda. jämte källarvåning, högt och vackert läge, präktiga badställen, goda kommunikationer, billiga lefnadsomkostnader, vidare meddelar Ester Hammar, Kloster, Dragsmark.

Husquarna
Symaskiner
Lika bra och bättre än de bästa utländska i afseende å konstruktion, hållbarhet, samt lätt och tyst gång. Prisbilliga.
Obs. I Förmånliga afbetalningsvilkor.

Ferrin
Fas på apoteken
Bästa järnmedel
Utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

Bestäm Eder i dag
för inköp af en gymnastikhäftan i ideal. Lämplig för alla. Levereras passande öfverallt. Standardstorlekar afsedd för upptill 950 mm. dörvid kostar endast Kr. 6: - , fraktfritt, mot efterkraf. Uppgif vid beställning gör vidden. Prospekt på begäran.
Th. P. Pålsson, Stockamöllan.

Mellin's Food
är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar.
Bok om barns uppfödning gratis och franko från Mellin's Food Depôt, Malmö.

BARNGARDEROBEN.
Illustrerad månadsblad för barnkläders förfärdigande.
Denna i alla hem med uppväxande små »slitvargar» redan snart sagdt oundärliga rådgifvare, alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpreda, utgifves äfven under 1915 med ett en gång i månaden utkommande nummer, inneh. bortåt ett hundratal illustrationer öfver allt som hör till barntoaletten från de spädate åren till vuxen ålder, och åtföljd af en stor dubbelsidig mönsterbilaga. »Barngarderoben» ersätter mångfaldigt sitt pris 3 kr. för helt år, 1 kr. 60 öre för halft år, genom den nytta och besparing dess praktiska råd bereda i hvarje hem.
Prenumerera å närmaste postkontor eller bokhandel.

BRUNKEBERGS TEATERN
Alltid veckans bästa nyheter!
Idun utgifves denna vecka i A och B.